

184) *Handboek der Geschiedenis van het Vaderland*, 4de dr., § 780. Zie ook § 803. Groen van Prinsterer noemt daar onder de onvermijdelijke bezwaren: „Voorliefde bij een groot deel der bevolkingen (bijv. in Pruisen en aan den Rijn) voor de revolutionaire begrippen; ongenoegzaamheid der financiële krachten, waar telkens meer algemeene wapening vereischt werd. Voortdurende miskenning van het standpunt waaruit alleen men de revolutie verwint. Wel verre van zich op den historischen grondslag der verkregen regten te plaatsen, zocht men den steun telkens in den *actuelen* revolutionairen vorm, in vlottend zand. Dus geen steun aan een regentschap der prinsen van den bloede; dus geen erkenning van de onbetwistbare regten van Lodewijk XVII en Lodewijk XVIII; dus geen opregt en onwrikbaar bondgenootschap met de royalisten, kern van den wettigen en historischen staat, om welken zich de teleurgestelde omwentelingsgezinden (mits tegen de misbruiken van *l'ancien régime* gewaarborgd) zouden hebben geschaard. Wel gebruikten de mogendheden de zelfopoffering der getrouwe onderdanen, waar ze in den oorlog te pas kwam; verleenden hun somtijds bijstand, gaven overvloed van schoone beloften; maar zij verloochenden telkens de beginselen van het staatsregt, en lieten hen, bij de eerste wisseling der kans, bij de eerste wijziging van het oorlogsontwerp, over aan het velerlei moordtuig der jacobijnsche dwingelandij. Dus ook gedurig heulen met die revolutionairen, welke de meest handelbaren schenen te zijn, met die partij, welke, bijna overwonnen, buitenlandsche hulp zocht; die daardoor te meer verdacht en hatelijk werd, wier tegenwerking, in wederspraak met hun eigen leer, enkel *negatief* en, als zoodanig, na somtijds hevigen strijd, bij de uitkomst magteloos was. Dus eindelijk, bij het breken dezer rietstaven, een toevlugt nemen tot een stelsel van verovering, nadeelig voor allen, vermits hierdoor eendragt der Franschen en tevens verdeeldheid der mogendheden bewerkt werd.... Ook het engelsch ministerie sprak telkens van *schadeloosstelling* en *waarborg*; eischen geschikt om de natie, aan welke men de hand had behooren te reiken, tegen zich in de wapens te brengen. Met de overige Mogendheden was het erger gesteld. De anti-revolutionaire ijver van Catharina scheen in sluw verband met haar plannen tegen Turkije en Polen te staan. De verdeeling van Polen (Oct. 1793) vormde met de fraaije betuigingen tegenover Frankrijk een hemelsgend contrast. Eene natie, die, met een erfelijk koningschap en verbeterde staatsregeling, aan kiesregt en anarchie een einde maakt (1791), door gewapende tusschenkomst van één gescheurd, omdat Rusland, voor het verliezen van zijn invloed beducht, zich met Pruisen omtrent de bloedige voortzetting van het werk der ongerechtigheid verstaat. Naijver en wantrouwen tusschen Oostenrijk en Pruisen; afleiding van de ééne zaak die boven al had moeten worden behartigd; de krijgsooperatiën tegen Frankrijk verlamd; regtmatische twijfel, bij dergelijke schandelijkheden in het Oosten, aan de zuiverheid van bedoelingen in het Westen. — De zege van Frankrijk kon niet twijfelachtig zijn in een strijd, in welken men zich niet boven de roersels van een gewonen oorlog verhief.”

Zie in gelijken zin *Ongeloof en Revolutie*, 2de dr., bl. 404/05.

De Mogendheden streden tegen *Frankrijk*; zij vereenzelvigden de revolutionaire